

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH W OŚWIACIE

**Poradnik dla administratorów
oraz inspektorów ochrony danych**

Anna Pielok, Piotr Sojka

DOBRE PRAKTYKI W OŚWIACIE

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH W OŚWIACIE

**Poradnik dla administratorów
oraz inspektorów ochrony danych**

Anna Pielok, Piotr Sojka

DOBRE PRAKTYKI W OŚWIACIE

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2020

Stan prawny na 15 maja 2020 r.

Wydawca serii
Elżbieta Piotrowska-Albin

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne
Joanna Ośka

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-874-6

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Przedmowa.....	15
Wstęp	17
Rozdział I	
Administrator, podmiot przetwarzający i odbiorca danych osobowych w jednostkach oświatowych	21
1. Administrator.....	21
2. Podmiot przetwarzający	23
3. Inny administrator jako odbiorca danych	23
Rozdział II	
Zasady przetwarzania danych osobowych	25
1. Zasada zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości.....	25
2. Zasada ograniczenia celu.....	26
3. Zasada minimalizacji danych	27
4. Zasada prawidłowości danych.....	29
5. Zasada ograniczenia przechowywania.....	30
6. Zasada integralności i poufności danych.....	31
7. Zasada rozliczalności	32

Rozdział III

Podstawy przetwarzania danych osobowych.....	33
1. Zgoda osoby, której dane dotyczą	33
2. Umowa.....	37
3. Wypełnianie obowiązku prawnego ciążącego na administratorze	37
4. Przetwarzanie danych osobowych w celu wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach władzy publicznej powierzonej administratorowi	40
5. Realizacja celów wynikających z prawnie uzasadnionych interesów administratora	41
6. Przetwarzanie danych osobowych szczególnych kategorii.....	42

Rozdział IV

Prawa osób, których dane dotyczą	45
1. Prawo do informacji (art. 13 RODO).....	45
1.1. Administrator (art. 13 ust. 1 lit. a RODO)	46
1.2. Inspektor ochrony danych (art. 13 ust. 1 lit. b RODO)	46
1.3. Cel oraz podstawa prawna przetwarzania danych osobowych (art. 13 ust. 1 lit. c RODO).....	47
1.4. Odbiorcy danych (art. 13 ust. 1 lit. e RODO).....	47
1.5. Informacje o zamiarze przekazywania danych osobowych do państwa trzeciego (art. 13 ust. 1 lit. f RODO).....	49
1.6. Okres przetwarzania danych osobowych (art. 13 ust. 2 lit. a RODO)	50
1.7. Prawa osób, których dane dotyczą (art. 13 ust. 2 lit. b RODO)	51
1.8. Prawo do cofnięcia zgody (art. 13 ust. 2 lit. c RODO)	52
1.9. Prawo do wniesienia skargi do organu nadzorczego (art. 13 ust. 2 lit. d RODO).....	52
1.10. Przetwarzanie jako wymóg ustawowy, umowny lub warunek zawarcia umowy.....	53

1.11. Zautomatyzowane podejmowanie decyzji, w tym profilowanie (art. 13 ust. 2 lit. f RODO)	53
2. Prawo do informacji (art. 13 RODO) w zamówieniach publicznych	54
3. Prawo do informacji (art. 13 RODO) w postępowaniu administracyjnym	55
4. Prawo do informacji (art. 14 RODO)	56
5. Prawo do informacji (art. 14 RODO) w zamówieniach publicznych	57
6. Prawo do informacji (art. 14 RODO) w postępowaniu administracyjnym	57
7. Prawo dostępu do danych (art. 15 RODO)	58
8. Prawo dostępu do danych w zamówieniach publicznych...	59
9. Prawo dostępu do danych w postępowaniu administracyjnym	60
10. Prawo do sprostowania danych (art. 16 RODO)	61
11. Prawo do sprostowania danych osobowych w zamówieniach publicznych	63
12. Prawo do usunięcia danych (art. 17 RODO).....	63
13. Prawo do ograniczenia przetwarzania (art. 18 RODO)	65
14. Prawo do ograniczenia przetwarzania w zamówieniach publicznych	66
15. Prawo do przenoszenia danych (art. 20 RODO)	67
16. Prawo do sprzeciwu (art. 21 RODO).....	67
17. Prawo do sprzeciwu w zamówieniach publicznych.....	68
18. Prawo do niepodlegania zautomatyzowanym decyzjom, w tym profilowaniu (art. 22 RODO).....	68

Rozdział V

Inspektor ochrony danych w jednostkach oświatowych	70
1. Wyznaczenie inspektora ochrony danych	70
2. Zadania i status inspektora ochrony danych.....	72

Rozdział VI

Polityka bezpieczeństwa informacji	74
1. Podstawy prawne opracowania dokumentu.....	74
2. Określenie użytych pojęć w polityce bezpieczeństwa	75

3. Zakres polityki bezpieczeństwa informacji	76
4. Zasady przetwarzania danych osobowych	76
5. Nadawanie upoważnień i uprawnień do przetwarzania danych osobowych	76
6. Udostępnianie i powierzanie danych osobowych.....	78
7. Realizacja praw osób, których dane dotyczą	79
8. Szkolenia z zakresu ochrony danych osobowych	79
9. Postępowanie w sytuacji wystąpienia incydentu lub naruszenia danych osobowych	80
10. Sprawdzenie zgodności przetwarzania danych osobowych z obowiązującymi przepisami.....	81
11. Zakresy zadań i odpowiedzialności osób biorących udział w przetwarzaniu danych osobowych.....	81
12. Procedury przetwarzania danych osobowych w systemie informatycznym	82

Rozdział VII

Rejestr czynności i kategorii czynności przetwarzania

danych osobowych	84
1. Rejestr czynności przetwarzania.....	84
2. Rejestr wszystkich kategorii czynności przetwarzania.....	91

Rozdział VIII

Powierzenie przetwarzania danych osobowych

1. Wybór podmiotu przetwarzającego (art. 28 ust. 1 RODO)	94
2. Zgoda na przekazanie danych innemu podmiotowi przetwarzającemu (art. 28 ust. 2 RODO).....	94
3. Umowa powierzenia przetwarzania danych zgodnie z art. 28 ust. 3 RODO	95

Rozdział IX

Współadministrowanie danymi osobowymi.....

103

Rozdział X

Monitoring wizyjny.....

109

1. Konsultacje	110
2. Informowanie osób, których dane są przetwarzane.....	114

Rozdział XI**Upoważnienie do przetwarzania danych osobowych**

i oświadczenie o zachowaniu poufności	116
1. Upoważnienie do przetwarzania danych szczególnej kategorii w kadrach	117
2. Upoważnienie do przetwarzania danych o skazaniach w zamówieniach publicznych	118
3. Upoważnienie do przetwarzania danych osobowych szczególnej kategorii w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.....	118
4. Oświadczenie o zachowaniu poufności.....	118

Rozdział XII

Podejście oparte na ryzyku.....	120
1. Szacowanie ryzyka.....	123
1.1. Kontekst.....	124
1.2. Analiza ryzyka.....	125
1.2.1. Zakres analizy.....	126
1.2.2. Identyfikacja celów.....	127
1.2.3. Identyfikacja zasobów	127
1.2.4. Ocena zasobów – różnicowanie wartości	128
1.2.5. Identyfikacja podatności zasobów.....	129
1.2.6. Identyfikacja zagrożeń	129
1.3. Analiza zagrożeń.....	130
1.4. Propozycje zabezpieczeń.....	130
1.5. Określanie poziomu ryzyka.....	131
1.5.1. Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia.....	131
1.5.2. Ocena skutków zagrożenia	132
1.5.3. Obliczenie poziomu ryzyka dla zasobów.....	133
1.5.4. Ryzyko operacyjne	134
1.6. Plan postępowania z ryzykiem	134
1.7. Postępowanie z ryzykiem nieakceptowalnym.....	135
1.8. Akceptacja ryzyka.....	135
2. Ocena skutków przetwarzania.....	137
3. Prywatność domyślna i prywatność na etapie projektowania.....	141
4. Zarządzanie incydentami.....	141

Rozdział XIII**Szacowanie ryzyka naruszenia praw i wolności osób
w związku z przetwarzaniem danych osobowych**

w placówce oświatowej krok po kroku	145
1. Kontekst	146
2. Identyfikacja przetwarzania i zasobów	146
3. Identyfikacja podatności i zagrożeń	150
4. Analiza ryzyka	152
5. Ocena ryzyka i opracowanie planu postępowania z ryzykiem.....	159
6. Wdrożenie i monitorowanie planu postępowania z ryzykiem.....	160

Rozdział XIV**Szacowanie ryzyka – przykład zastosowania.....**

1. Kontekst	161
2. Identyfikacja przetwarzania i zasobów	163
3. Identyfikacja podatności i zagrożeń	168
4. Analiza ryzyka	187
5. Plan postępowania z ryzykiem	194

Rozdział XV**Ocena skutków dla ochrony danych**

1. Kontekst	196
2. Dane, procesy, aktywa	198
3. Podstawowe zasady.....	201
4. Środki ochrony praw osób, których dane dotyczą.....	203
5. Analiza ryzyka	205
6. Opinia inspektora ochrony danych – podsumowanie	206

Rozdział XVI**Stałe monitorowanie wdrożonych zabezpieczeń.....**

208

Rozdział XVII**Uwzględnienie ochrony danych w fazie projektowania****oraz domyślna ochrona danych**

213

Rozdział XVIII

Zarządzanie incydentami	218
1. Kontekst	218
2. Rejestr incydentów	220
3. Postępowanie z incydemem	220
4. Procedura zarządzania incydentami	221

Rozdział XIX

Naruszenia ochrony danych osobowych.....	224
1. Rodzaj danych (RD)	225
2. Skutki naruszenia (SN)	226
3. Zakres danych (ZD)	227
4. Sposób postępowania (SR)	227
5. Ocena wagi naruszenia	227
6. Zawiadomienie organu nadzorczego	228
7. Zawiadomienie osób, których dane dotyczą.....	228
8. Rejestr naruszeń.....	230

Rozdział XX

Przepływ danych między placówką oświatową a organem prowadzącym i organem sprawującym nadzór pedagogiczny	233
1. Organizacja i finansowanie zadań dydaktyczno- -wychowawczych (arkusz organizacyjny)	233
2. Audyty i kontrole	235

Wykaz aktów prawnych.....	237
----------------------------------	------------

Bibliografia	239
---------------------------	------------

Wykaz tabel.....	241
-------------------------	------------

O Autorach.....	243
------------------------	------------

WYKAZ SKRÓTÓW

ADO	– administrator danych osobowych
CUW	– Centrum usług wspólnych, utworzone celem zapewnienia obsługi administracyjnej, w tym prawnej i finansowej na mocy art. 10 ust. 2 ustawy z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe
IOD	– inspektor ochrony danych
Jednostka, placówka	– jednostka oświatowa będąca administratorem danych osobowych
k.p.	– ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2019 r. poz. 1040 ze zm.)
k.p.a.	– ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 256 ze zm.)
organ nadzorczy	– Urząd Ochrony Danych Osobowych
p.z.p.	– ustawa z 29.01.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1843)
Podmiot danych	– osoba, której dane dotyczą
Polityka bezpieczeństwa informacji	– zestaw zasad i procedur bezpieczeństwa danych osobowych wdrożonych u administratora
pr. ośw.	– ustawa z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 1148 ze zm.)
prawo oświatowe	– ustawa z 7.09.1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2019 r. poz. 1481 ze zm.), ustawa z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe oraz rozporządzenia wykonawcze do tych ustaw
Prezes UODO	– Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych
r.KRI	– rozporządzenie z 12.04.2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2247)

- RODO, – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)
rozporządzenie 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych
2016/679 w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w spra-
wie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia
dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie
danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1)
- ustawa – ustawa z 21.02.2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związ-
wprowadzająca ku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu
RODO Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie
do polskiego ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem da-
ustawodawstwa nych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich
danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozpo-
rządzenie o ochronie danych) (Dz.U. z 2019 r. poz. 730)

PRZEDMOWA

Ochrona danych osobowych w oświacie. Poradnik dla administratorów oraz inspektorów ochrony danych autorstwa Anny Pielok i Piotra Sojki to pierwsze tak obszerne opracowanie dotyczące problematyki ochrony danych osobowych w sektorze oświaty pod rządami RODO dostępne na rynku polskim.

Autorzy poradnika od wielu lat są związani z problematyką ochrony danych osobowych i informacji. Swoje doświadczenia zdobywali pierwotnie jako administratorzy bezpieczeństwa informacji, a następnie jako inspektorzy ochrony danych w samorządzie gminnym i jego jednostkach organizacyjnych. Wdrażając RODO w placówkach oświatowych, tworzyli dokumentację oraz procedury ochrony danych osobowych. Mając równocześnie dwudziestoletnie doświadczenie jako pracownicy samorządowi na różnych stanowiskach, poznali otoczenie prawne oświatowych administratorów.

Poradnik przechodzi przez obowiązki szkół i placówek oświatowych wynikające z RODO, osadzając je w kontekście sektora i działalności oświatowej. Autorzy podają liczne przykłady i odwołania do przepisów branżowych, w ten sposób ułatwiając skonkretyzowanie obowiązków leżących po stronie szkół, przedszkoli i innych placówek i organizacji prowadzących działalność oświatową, będących administratorami danych osobowych w rozumieniu RODO.

Poradnik omawia też obowiązki oraz rolę inspektora ochrony danych. Pozostanie zapewne tajemnicą autorów, dlaczego swojemu hipotetycznemu inspektorowi ochrony danych nadali imię i nazwisko

Piotr Czepialski. Oczywiście niejasne przede wszystkim pozostanie, czemu akurat Piotr.

Jak wskazują autorzy, Poradnik jest „sprzęgnięty” z rozwiązaniami zawartymi w projekcie Kodeksu postępowania przygotowanym przez autorów i opublikowanym na stronie rodo-w-oswiacie.pl. Dlatego jego użyteczność jest szersza niż to, co jest w nim bezpośrednio zawarte.

Zaletą Poradnika jest duża jednoznaczność stanowisk oraz rozwiązań omawianych i proponowanych przez autorów. Nie pozostawiając za wiele miejsca na wątpliwości, ułatwiają oni zastosowanie proponowanych rozwiązań.

Działalność oświatowa ze swojej natury wymaga przetwarzania danych osobowych. Poruszanie się w gąszczu przepisów branżowych oraz interpretacja syntetycznego aktu prawnego, jakim jest RODO, jest zadaniem trudnym i czasochłonnym nawet dla specjalistów. Dlatego Poradnik jest pozycją obowiązkową dla osób zajmujących się edukacją, i to nie tylko dla inspektorów ochrony danych. Pamiętać bowiem musimy, że za zgodność z ochroną danych odpowiada kierownictwo jednostki, kierownicy komórek organizacyjnych, a także konkretni pracownicy, a nie inspektor ochrony danych.

Książka skierowana jest do wszystkich, którzy pracują w oświacie i muszą podejmować decyzje dotyczące ochrony danych osobowych.

Maciej Gawroński

WSTĘP

Pierwsze, uwieńczone sukcesem, próby ujęcia w karby narastających problemów dotyczących bezpieczeństwa osób fizycznych w związku z tym, że dane na ich temat są przetwarzane przez różne podmioty, miało miejsce w 1995 r. Panowały wówczas warunki zupełnie odmienne od dzisiejszych. Internet dostępny był niewielkiej liczbie osób. Komputeryzacja dopiero nabierała rozpędu, a o czymś takim jak smartfon nikt nie słyszał. W miarę upływu czasu sytuacja ulegała ogromnym zmianom. Moce obliczeniowe maszyn wzrosły kilkaset milionów razy, dane osobowe – informacje, które zawsze miały wysoką wartość dla różnych podmiotów – zaczęły być przetwarzane na masową skalę z użyciem elektronicznych urządzeń. Stąd już tylko krok do łączenia informacji z różnych źródeł, profilowania lub określania preferencji, na przykład zakupowych. Nagłośnione przypadki naruszeń bezpieczeństwa danych osobowych i w związku z tym rosnąca świadomość osób, których dane dotyczą, powoli rozpędywały lawinę, która w porę niewyhamowana, może przynieść skutki o trudnej do przewidzenia skali.

Dnia 27.04.2016 r. światło dzienne ujrzał akt, który miał pomóc w skanalizowaniu i uporządkowaniu tej lawiny. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1) – zwane potocznie RODO lub GDPR – weszło w życie 25.05.2018 r. i obowiązuje bezpośrednio wszystkie kraje w tzw. Europejskim Obszarze Gospodarczym.

Akt prawny dalej zwany RODO jest zbiorem przepisów nadrzędnych w stosunku do innych regulacji dotyczących bezpieczeństwa danych osobowych. Do jego stosowania zobowiązany jest każdy organ publiczny, w tym placówki oświatowe. W myśl definicji administratora, zawartej w art. 4 pkt 7 RODO, dyrektor szkoły jest administratorem danych osobowych uczniów, ich rodziców, pracowników, a także innych osób fizycznych, których dane przetwarza placówka w ramach swojej działalności, decydując o celach i środkach ich przetwarzania. Wdrożenie RODO w placówce oświatowej nie jest łatwe, gdyż jak pokazuje doświadczenie, dyrektorowi brak odpowiedniego personelu i funduszy na zapewnienie odpowiednich organizacyjnych środków ochrony, nie wspominając już o zabezpieczeniach w systemie informatycznym. Nic jednak nie zwalnia go od odpowiedzialności za przetwarzane dane osobowe. Obowiązek ochrony danych osobowych nakłada na dyrektora wprost art. 68 ust. 1 pkt 12 pr. ośw., wskazując iż jego zadaniem jest wdrożenie odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych zapewniających zgodność przetwarzania danych osobowych przez szkołę lub placówkę zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych. Obowiązek ten jest równie ważny jak zapewnienie nadzoru pedagogicznego czy bezpiecznych i higienicznych warunków kształcenia. Tak więc, kwestię tę należy traktować z należytą powagą, choć jak pokazuje doświadczenie autorów, była ona do tej pory, delikatnie mówiąc, marginalizowana.

Celem opracowania niniejszego poradnika jest pomoc we wdrożeniu spójnych procedur, gwarantujących zgodne z przepisami prawa przetwarzanie danych osobowych w placówkach oświatowych. Opracowanie zawiera wzory procedur, które administrator danych – dyrektor szkoły – może wykorzystać w realizacji zadania zapewnienia bezpieczeństwa danych osobowych w swojej placówce.

Poradnik ten jest swego rodzaju *know-how* dla procedur i rozwiązań zaproponowanych w Kodeksie postępowania dla oświaty, opracowanego na podstawie art. 40 RODO, a opublikowanego na stronie internetowej: rodo-w-oswiacie.pl.

Unijna reforma ochrony danych osobowych została wprowadzona za pomocą narzędzia prawnego, jakim jest rozporządzenie. Zgodnie z art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47) jest ono bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich. Zaletą, a zarazem źródłem trudności takiego rozwiązania jest daleko idąca ogólność i neutralność technologiczna. Ogólność pozwala administratorowi na własny dobór adekwatnych zabezpieczeń i wprowadzenie własnych rozwiązań. Jak na ironię, jest to również przekleństwo tego przepisu z powodu chaosu informacyjnego wywołanego przez media oraz kręgi mniej lub bardziej fachowe.

Oddając w Państwa ręce niniejszy poradnik, przedstawiamy własne propozycje rozwiązań i wzorów, których można, dokonując odpowiedniego dostosowania, użyć w każdej placówce oświatowej.

Rozdział I

ADMINISTRATOR, PODMIOT PRZETWARZAJĄCY I ODBIORCA DANYCH OSOBOWYCH W JEDNOSTKACH OŚWIATOWYCH

1. Administrator

Przetwarzanie danych osobowych zgodnie z RODO wymaga w pierwszej kolejności ustalenia, kto jest ich administratorem, w myśl definicji z art. 4 pkt 7 rozporządzenia 2016/679.

Zgodnie ze stanowiskiem Urzędu Ochrony Danych Osobowych „administratorem danych osobowych uczniów, ich rodziców, nauczycieli, pracowników szkoły jest ten, kto decyduje o celach i sposobach przetwarzania tych danych, czyli szkoła, którą reprezentuje dyrektor szkoły”¹.

Szkoła czy przedszkole są podmiotami publicznymi i przetwarzanie danych osobowych odbywa się na podstawie i w granicach prawa, tak więc decyzyjność dyrektora szkoły jest ograniczona właściwie do wyboru środków przetwarzania danych osobowych. Odnieśmy się tutaj do definicji przetwarzania danych osobowych, zawartej w art. 4 pkt 2 rozporządzenia 2016/679, gdzie przetwarzanie danych osobowych to

¹ Urząd Ochrony Danych Osobowych, Ministerstwo Edukacji Narodowej, *Poradnik RODO, Ochrona danych osobowych w szkołach i placówkach oświatowych*, sierpień 2018, s. 8.

wykonywanie na danych osobowych takich czynności jak: zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie, modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesyłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnienie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie. O środkach i zakresach tych czynności, wykonywanych na danych osobowych przetwarzanych przez jednostki oświatowe, zawsze będzie decydował ich dyrektor i to on będzie adresem wszystkich obowiązków wynikających z RODO, a kierowanych do administratora danych osobowych.

To, na co należy zwrócić uwagę, to fakt, że jednostki oświatowe są najczęściej jednostkami organizacyjnymi organów administracji samorządowej. To, że zapewnienie edukacji jest zadaniem własnym gminy, nie czyni jej w żadnej mierze administratorem danych przetwarzanych przez jednostki oświatowe. Zarówno zadania gminy, jak i zadania szkoły w zakresie procesów opieki i kształcenia dzieci są ściśle uregulowane w przepisach prawa i przypisane osobno każdemu z nich. A zatem, każdorazowe, właściwe określenie relacji pomiędzy jednostką oświatową a jej organem prowadzącym co do ról w procesach przetwarzania danych osobowych jest konieczne do właściwego przypisania obowiązków i odpowiedzialności z tego wynikających.

Przetwarzając dane osobowe w ramach realizacji zadań wynikających z prawa oświatowego oraz funkcjonowaniem jednostki jako podmiotu publicznego, to dyrektor będzie administrował danymi. Odpowiedzialność za dane, oprócz przepisów RODO, wynikać będzie również z zacytowanego już we wstępie art. 68 ust. 1 pkt 12 pr. ośw., na mocy którego wdraża on odpowiednie środki techniczne i organizacyjne zapewniające zgodność przetwarzania danych osobowych przez szkołę lub placówkę z przepisami o ochronie danych osobowych.

2. Podmiot przetwarzający

Nie zawsze dyrektor szkoły jest w stanie zapewnić właściwe środki do przetwarzania danych osobowych, bazując wyłącznie na zasobach jednostki oświatowej. W takiej sytuacji dochodzi bardzo często do korzystania z usług podmiotu przetwarzającego, który przetwarza dane osobowe w imieniu administratora (art. 4 pkt 8 RODO). W jednostkach oświatowych będą to na przykład firmy dostarczające usługę udostępniania oprogramowania do prowadzenia elektronicznego dziennika zajęć w formie *cloud computing*. Dane osobowe są przechowywane na serwerach podmiotu przetwarzającego i on też jest odpowiedzialny za ich zabezpieczenie, wykonywanie kopii zapasowych czy aktualizację oprogramowania służącego do ich przetwarzania. Z podobną sytuacją spotkamy się w przypadku obowiązku wydawania przez dyrektora szkoły nauczycielskich legitymacji służbowych. Zgodnie z przepisami, blankiet legitymacji wykonany jest z wielowarstwowej karty laminowanej. Aby móc wykonać taką legitymację, dyrektor szkoły zmuszony jest do korzystania z usług podmiotu zewnętrznego, który to względem powierzonych mu danych osobowych nauczycieli stanie się podmiotem przetwarzającym. Podmiotem przetwarzającym będzie także CUW, realizujący zadania dyrektora w zakresie prowadzenia rachunkowości czy obsługi kadrowo-płacowej. Z podmiotem przetwarzającym będziemy mieli również do czynienia w przypadku usługi elektronicznego monitorowania czasu przebywania dziecka w przedszkolu dla potrzeb naliczania opłat. Jeśli usługa ta będzie wykonywana w modelu *cloud computing*, to zaistnieje taka sytuacja jak w przypadku elektronicznego dziennika zajęć.

3. Inny administrator jako odbiorca danych

W procesach przetwarzania danych osobowych w jednostce oświatowej dochodzi do przekazywania danych osobowych innym administratorom. Wynika to przede wszystkim z przepisów prawa. Odbiorcy ci, którzy stają się administratorami przekazanych danych osobowych, realizują obowiązki przypisane im samym, a nie jednostce oświatowej. Odbiorcą danych będzie nie tylko podmiot przetwa-

rzający, ale również inny administrator². Z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku przekazywania danych osobowych uczniów pielęgniarce szkolnej, sprawującej opiekę medyczną nad dziećmi w miejscu nauczania i wychowania. Po przekazaniu danych, w postaci imienia, nazwiska oraz numeru PESEL dziecka, to podmiot leczniczy, świadczący usługi w tym zakresie, staje się ich administratorem, przejmując także obowiązki wynikające z rozporządzenia 2016/679 i przetwarzając dane do zadań i celów jemu właściwych. Tak będzie też, gdy przekazywane są dane osobowe w arkuszach organizacyjnych do zatwierdzenia do organu prowadzącego, organu sprawującego nadzór pedagogiczny czy opiniujących go związków zawodowych. Każdy z tych organów ma swoje zadania związane z zatwierdzaniem arkusza organizacyjnego i dla przetwarzanych danych osobowych podczas ich realizacji jest administratorem danych osobowych tam zawartych. Analogicznie będzie, gdy przekazujemy dane osobowe do Ministerstwa Edukacji Narodowej za pośrednictwem Systemu Informacji Oświatowej oraz do Komisji Egzaminacyjnych za pośrednictwem Systemu Informatycznego Obsługi Egzaminów Ogólnokształcących. Po przekazaniu tych danych ich administratorem stają się, odpowiednio, Minister Edukacji Narodowej oraz Okręgowe Komisje Egzaminacyjne w zakresie dziedziny ich działania (zasięgu terytorialnego).

Właściwe określenie relacji pomiędzy podmiotami przetwarzającymi dane osobowe jest bardzo istotne, ponieważ wiąże się z różnymi obowiązkami oraz odpowiedzialnością za przetwarzanie danych osobowych. Powierzenie przetwarzania wcale nie zwalnia administratora z odpowiedzialności za powierzone dane, obciążając go obowiązkiem właściwego wyboru podmiotu przetwarzającego, uregulowaniem wszystkich istotnych kwestii przetwarzania w umowie powierzenia, a także kontrolowaniem bezpieczeństwa powierzonych danych. Przekazanie zaś danych osobowych innemu administratorowi będzie wiązało się również z przejęciem przez niego odpowiedzialności za przetwarzanie przekazanych mu danych osobowych.

² P. Litwiński (red.), P. Barta, M. Kawecki, *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 227.

Rozdział II

ZASADY PRZETWARZANIA DANYCH OSOBOWYCH

Zgodnie z art. 5 rozporządzenia 2016/679, dane osobowe należy przetwarzać z zachowaniem odpowiednich zasad. Należą do nich zasady: zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości; ograniczenia celu; minimalizacji danych; prawidłowości; ograniczenia przechowywania; integralności i poufności; a także zasada rozliczalności.

Spróbujmy przeanalizować praktyczne zastosowanie wymienionych zasad na konkretnym przykładzie, jakim będzie przetwarzanie danych osobowych w procesie rekrutacji uczniów do placówki oświatowej.

1. Zasada zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości

Przetwarzając dane osobowe w procesie rekrutacji uczniów lub wychowanków do jednostki oświatowej, administrator danych pozyskuje je od rodzica bądź opiekuna prawnego dziecka lub od pełnoletniego kandydata. Chcąc przetwarzać dane osobowe z zachowaniem zasady zgodności z prawem, w pierwszej kolejności, dyrektor szkoły musi określić, na podstawie jakich przepisów prawa będzie dane osobowe przetwarzał, oraz odpowiedzieć sobie na pytanie, czy przetwarzanie to spełnia wymóg legalności przetwarzania danych określony w art. 6 i 9 rozporzą-